

Aandoenlijke en pijnlijke reflectie op rassenongelijkheid

Wiggele Wouda

Zwarte, roetmop, nikker. Nee, je hoefde de beschaafde blanke overheerser niet te leren hoe hij zijn medewereldburger moest aanspreken. En al helemaal niet in een geforceerde afhankelijkheidsrelatie zoals we die kenden uit het Amerika van de negentiende eeuw. Vooral het zuiden met haar katoenplantages stond bekend om z'n rassenhaat en de misselijkmakende geheime organisaties als de Ku Klux Klan. Of het zogenaamde *blackface*theatre daaruit is ontsproten is niet met honderd procent zekerheid te zeggen. Wel is duidelijk dat deze vorm van theater maken een schitterende ironische uitlaatklep was om het 'rasenprobleem' aan de kaak te stellen. Of op z'n minst het gegeven iets dragelijker te maken voor zover je over dragelijkheid hier kunt spreken.

Deze vorm van theater waarin de blanke zich zwart schimkt als een Afro-Amerikaan (of andersom) heeft Vincent van Warmerdam en Michiel Sluysmans er in ieder geval toe gebracht om een typisch Orkaterstuk te produceren. En samen met het rondtrekkende Anglicaanse fenomeen *medicin show* heeft het geleid tot *Blackface*: een zowel aandoenlijk als erg pijnlijke theatrale en muzikale reflectie op de rassenongelijkheid.

De jonge blanke Isabel wordt smoorverliefd op de zwarte Tristao. Terwijl bij hen alleen de liefde in hun harten woedt, woedt bij de omstanders de haat, de weerszin. Dat een blanke vrijt met een zwarte is voor hen een gruwel. En net als Romeo en Julia moeten de twee geliefden strijden voor hun genegenheid. Die strijd is hard en wordt in *Blackface* met

vernederlandste-gospelzang en Brechtiaanse trucjes luchtig gebracht als ware het een musical. Het is mooi, indringend en soms schurend lachwekkend als je de blanke overheerser ziet worstelen in zijn overtuiging met de eenvoudig liefde tussen de twee tortelduifjes daar tegenover. Maar de haat groeit en is onstuimig. Een oplossing met het zogenaamde wondermedicijn Melaniet maakt uiteindelijk Tristao blank en Isabel zwart. Maar ook dan moeten ze hoeden voor de buitenissige haat. En zo wil *Blackface* ons tonen dat de haat niet in de kleur verweven is, maar in de mens zelf.

Wat deze voorstelling zo aantrekkelijk maakt, is niet het politiekcorrecte over rassenschendingen, maar de wijze waarop het thema kunstig en tegelijkertijd realistisch vervlochten is in de vorm. De muziek en de zang vormen de emotionele lijn die de rationele lijn dan ook moeiteloos overvleugelt zonder dat we verdrinken in het kippenvel van de negrospirituels. Porgy Fransen speelt de vader en de 'verkoper' ingetogen daadkrachtig en Lies Visschedijk als zijn minnares zingt zichzelf een plaats op de voorgrond. Genieten van die twee zoals je ook geniet van Mike Libanon als Tristao en Maud Dolsma als Isabel. En de transparante manier van changeren toont alleen maar aan dat Orkater geen grote gebaren noch toeters en bellen nodig heeft om haar unieke kwaliteit te bewijzen. *Blackface* is een onderhoudende lachspiegel waarin we onze belachelijke houding jegens elkaar maar niet kunnen wegpoetsen.

① *'Blackface'* door Orkater in De Harmonie in Leeuwarden, 160 bezoekers

